

48. Tiistaina 10 päivänä syyskuuta 1991

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi mielenterveyslain muuttamisesta 1248

Hallituksen esitys n:o 38
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
n:o 3

Esitellään:

2) Hallituksen esitys n:o 42 vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen käsittelyn valvontaa koskevan Baselin yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ”

3) Hallituksen esitys n:o 47 laiksi jätehuoltolain muuttamisesta 1251

4) Hallituksen esitys n:o 43 yksilöiden suojelua henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ”

5) Hallituksen esitys n:o 44 kansainvälisestä energiaohjelmasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta sekä laeiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastointilain, turvavarastolain ja rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta ”

S.

6) Hallituksen esitys n:o 45 Sveitsin kanssa tehdyn sveitsiläisten juustojen tuontia koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 1251

S. 7) Hallituksen esitys n:o 46 laiksi peltonraivauksen määräaikaisesta rajoittamisesta ”

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Backman, von Bell, Biaudet, Halonen, Helle, Hiltunen, Jäätteenmäki, Korva, Laakso, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, Lindqvist, Louvo, A. Ojala, Pulliainen, Pykäläinen, Rauramo, E. Rehn, Riihijärvi, Rimmi, Rossi, Seivästö, Törnqvist, Wahlström, Vihriälä, Vähänäkki ja Väyrynen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat E. Rehn ja Väyrynen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Backman, Helle, Törnqvist ja Vähänäkki sekä kuluvan kuun 13 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat von Bell, Biaudet, Halonen, Hiltunen, Jäätteenmäki, Korva, Laakso, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, Lindqvist, Louvo, A. Ojala, Paakkinen, Pulliainen, Pykäläinen, Rauramo, Riihijärvi, Rimmi, Rossi, Seivästö, Wahlström ja Vihriälä.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmien ohella viime kesäkuun 14 ja 28 päivältä sekä viime elokuun 16 ja 23 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 48—56, jotka nyt on edustajille jaettu.

Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1990

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnan kirjaston hallituksen kirjelmän ohella viime maaliskuun 27 päivältä on eduskunnalle saapunut eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1990. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 1990

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnan oikeusasiamiehen kirjelmän ohella tältä päivältä on eduskunnalle saapunut eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1990. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 1990

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvoston oikeuskanslerin kirjelmän ohella viime elokuun 27 päivältä on eduskunnalle saapunut kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1990. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 16, 20, 22, 23, 26, 27, 29—34, 36, 37, 39—57, 59—173 ja 175—177. Nämä kysymykset vastauksineen on valtiopäivien ollessa keskeytyneinä toimitettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi mielenterveyslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 38
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 3

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys n:o 42 vaarallisten jätteen maan rajan ylittävien siirtojen käsittelyn valvontaa koskevan Baselin yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Tervehdin tyydytyksellä sitä, että tällainen kansainvälinen sopimus lähetetään ulkoasiainvaliokunnan sijasta ympäristövaliokuntaan käsiteltäväksi, sillä nyt meillä on mahdollisuus puhua myös itse asiasta eikä vain valtioiden suhteista.

Ympäristövaliokunta kävi nimittäin tämän sopimuksen käsittelypiiriin kuuluvalla matkalla Suomenlahden ympäristössä, ja tutustuimme siellä sellisiin ongelmajätteisiin, joiden kuljettamista maasta toiseen tämä hallituksen esitys ja tämä kansainvälinen sopimus käsittelevät.

Yleisperiaate, jonka mukaan jätteet pitää tehdä vaarattomiksi siellä, missä ne syntyvät, on hyvä ja oikea ja saa aikaan ilmeisesti sen, että kehitysmaissa syntyvät jätteet pitäisi myös pyrkiä käsittelemään kehitysmaissa. Meillä on kuitenkin Suomen naapurina eräällä tavalla kehitysmaa, entinen Neuvostoliitto, jossa syntyy huomattava määrä sellaisia jätteitä, jotka ovat vaaraksi myös Suomelle ja saattavat Suomenlahden kautta levitä myös meidän rannikoillemme.

Nimittäin Pietarissa, joka on entisen Neuvostoliiton toiseksi suurin kaupunki, on täysin kehittämätön jätehuoltojärjestelmä. Pietarissa huomattava määrä vesiä lasketaan Suomenlah-

teen, ilman että niitä lainkaan puhdistetaan. Pietarin jäteongelma on sen takia erityisen suuri, että siellä teollisuuden ja yhdyskunnan jätevedet sekoitetaan keskenään eli yhdyskuntajätevesiin tulee myös sellaisia ongelmajätteitä, jotka syntyvät teollisessa tuotannossa. Siellä syntyy raskasmetalleja ja myrkyllisiä aineita, ja nämä tulevat Suomenlahteen osittain puhdistamattomina.

Näitä jätevesiä puhdistetaan biologisissa puhdistamoissa, joissa vedet viiptyvät vain 6 tuntia. Kun näihin jätteisiin sisältyy myös myrkyllisiä aineita ja raskasmetalleja, tilanne on se, että biologiset puhdistuslaitokset eivät voi toimia. Tämän takia ne kuiva-aineet, ne lietteet, jotka syntyvät näissä prosesseissa, sisältävät huomattavia määriä raskasmetalleja, huomattavia määriä myrkyjä. Nämä myrkyt kuljetetaan Neuvostoliiton pelloille säilöttäväksi tulevia tarkoituksia varten. Pelloilta ne siirtyvät myöhemmin pohjaveteen ja sitä kautta ravintoketjua myöten ihmisiin.

Kansainvälisessä sopimuksessa, joka nyt on käsillä, otetaan sellainen periaate, että sopimuspuolten tulee pyrkiä tukemaan uuden teknologian vientiä taloudellisen tuen avulla sellaisiin maihin, joilla on niukat edellytykset oman teknologiansa kehittämiseen. Entisessä Neuvostoliitossa nykyinen Pietari on sellainen alue, jonne pitäisi tämän pyrkimyksen mukaisesti Suomen taloudellisen tuen avulla viedä korkealaatuista uutta teknologiaa.

Tuotannossa ja kulutuksessa syntyvät jätteet tulisi tehdä vaarattomaksi ja käsitellä taikka käyttää raaka-aineena ensisijaisesti siinä maassa, missä ne ovat syntyneet. Tämä on se peruste, minkä takia meidän suomalaisten täytyy pyrkiä viemään taloudellisella tuella teknologiaa naapuriiimme. Olkoonpa sen nimi mikä tahansa.

Hallituksen esityksen yleisperusteluissa puhutaan taloudellisista vaikutuksista. Hallituksen käsityksen mukaan yleissopimuksen hyväksymisellä ei ole välittömiä valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Imhettelen tällaista hallituksen esitystä, että ollaan hyväksymässä periaate, jonka mukaan tässä tapauksessa entisen Neuvostoliiton nykyisen Pietarin jätevesiä pitäisi mahdollisesti pyrkiä nykyisellä teknologialla puhdistamaan meidän taloudellisella tuellamme, mutta yleissopimuksella ei olisikaan taloudellisia vaikutuksia. Mielestäni tämä nimenomainen yhteys tarjoaa erinomaisen tilaisuuden käsitellä myös sitä asiaa, millä tavalla Suomen tulee auttaa Suomenlahden puhdistamisessa ja suojella myöskin itseään niil-

tä myrkyiltä, joita Suomenlahteen tulee entisen Neuvostoliiton nykyisen Pietarin jätevesien mukana.

Sen lisäksi on tietysti myös Suomenlahden toisella puolella Eestissä sellaisia myrkkypäästöjä, joita tulee sekä veteen esimerkiksi fenolien muodossa että myöskin ilmaan rikkidioksidipäästöjen muodossa ja jotka kulkeutuvat Suomeen ja aiheuttavat terveydellistä haittaa myös suomalaisille.

Näistä asioista on tietysti mahdollista puhua monissa muissa yhteyksissä. Hallitukselta toivomme toimenpiteitä, niin että katsottaisiin, mikä on taloudellisesti edullisinta Suomen jätteidontorjunnassa. Onko taloudellisesti edullisinta puhdistaa rikkidioksidipäästöjä Eestissä vai pitääkö meillä puhdistaa suhteellisen marginaalisia päästöjä kalliimmalla Suomessa?

Narvassa on voimallaitoksia, jotka saattavat päästää ilmaan 400 000 tonnia rikkiä vuodessa. Voi olla, että luku on pienempi. Eestiläiset ja venäläiset eivät itsekään tiedä, mikä on oikea luku. Joka tapauksessa, jos siitä 20 prosenttia kaukokulkeutuu Suomeen, se on 40 000 tonnia maksimipäästön mukaan. Sellainen määrä on erittäin haitallinen Suomen metsille ja lisää happamoitumista.

Tältä pohjalta toivon, että kun asia tulee ympäristövaliokunnan käsittelyyn, se ottaisi mietinnössään kantaa asioihin, joihin Suomi ilmoittaisi osallistuvansa tämän sopimuksen periaatteiden mukaan edistäen uuden teknologian vientiä taloudellisen tuen avulla sellaisiin maihin, joilla on niukat edellytykset oman teknologiansa kehittämiseen. Tästä on nimenomaan kysymys entisen Neuvostoliiton tapauksessa.

Olen sitä mieltä, että entisillä neuvostoliittolaisilla täytyy olla huomattavan suuri omavastuuosuus näitä ratkaisuja tehtäessä, eli emme me voi lahjoittaa sinne sellaista teknologiaa, jota he eivät koe tärkeäksi. Emme me voi ilmaiseksi puhdistaa heidän päästöjään maahan, ilmaan emmekä veteen. Heidän sitoutumisensa tähän asiaan pitää turvata sillä tavalla, että heillä on suhteellisen suuri omavastuuosuus.

Hallitusta kuitenkin imhettelen, kun se ilmoittaa, että tämän yleissopimuksen hyväksymisellä ei ole välittömiä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Toivoisin, että hallitus selkeästi linjaisi ne periaatteet, joilla naapurin uuden teknologian käyttöönottoa tuetaan. Omalta puoleltani olen valmis nostamaan omavastuuosuutta suhteellisen korkealle, mutta kyllä siinä myöskin suomalaista taloudellista tukea täytyy saada.

Hallitukselle on luovutettu tästä asiasta viime viikolla mietintö. Uskoisin, että mietinnön pohjalta myös ympäristövaliokunta voi käsitellä konkreettisia ehdotuksia Suomen valtion osallistumisesta tähän projektiin.

Ed. M ä k i - H a k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuuntelin huolestuneena ed. Seppäsen puheenvuoroa jossa hän esitti, että me voisimme vähentää Suomen ympäristönsuojelu- ja vesihuoltomäärärahoja.

Haluan todeta tässä yhteydessä, että meillä on vielä puoli miljoonaa asukasta omassa maassamme, joilla ei ole kunnollista puhtaanveden saantia. Meillä on tavattoman suuret investoinnit, 2 miljardin luokkaa, jätevesipuhdistamojen ja niihin kytkeytyvien viemäri- ja vesijohtojen rakentamiseksi. Niin kuin ed. Seppänen tietää, valtiovarainvaliokunnassa yksi suurimpia kohtia, mihin painetta kohdistuu, ovat nimenomaan Suomen omat vesiensuojelu- ja vesienhuoltomäärärahat. Pidän aika outona, että me rupeaisimme niistä käymään kauppaa suuren naapurin kanssa ja luopumaan omien vesihuoltohankkeiden toteuttamisesta.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En minä ole vaatinut, että luovutaan Suomen omista projekteista, mutta olen kiinnittänyt huomiota siihen, että hyväksyessään tämän yleissopimuksen Suomi hyväksyy sen periaatteen, jonka mukaan sopimuspuolten tulee pyrkiä edistämään uuden teknologian vientiä taloudellisen tuen avulla sellaisiin maihin, joilla on niukat edellytykset oman teknologiansa kehittämiseen. Entinen Neuvostoliitto on yksi tällainen maa, ja mielestäni Suomi moraalisesti sitoutuu tällaiseen ratkaisuun hyväksyessään tämän sopimuksen.

Meillä on tietysti Suomessa huomattavia ns. omia ongelmia jätevesien puhdistamisessa, mutta haluan kiinnittää huomiota siihen, että Suomenlahti on myös Suomen ns. omia vesiä. Jos Suomenlahti pilataan, tuloksena on se, että joudumme huomattavasti kalliimmilla kustannuksilla puhdistamaan Suomea sen jälkeen, verrattuna siihen että tämän yleissopimuksen perusteella huomattavan suurella entisten neuvostoliittolaisten omavastuusuudella osallistumme siellä tapahtuvaan vesien puhdistukseen.

Ed. Mäki-Hakolalle vakuutan, että Pietarin tilanne on lähes katastrofaalinen monessa mielessä. Pietarin edustalle rakennetaan vielä patoa, joka moninkertaistaa näitä ongelmia. Pato

on jo käytännöllisesti katsoen valmis, ja siellä on odottamassa myös meitä suomalaisia sellainen aikapommi, että meidän omat jätehuoltoinvestointimme saattavat osoittautua kovin marginaalisiksi verrattuna siihen, mitä vastaan joudumme suojautumaan. Tietysti entinen Neuvostoliitto on entinen suurvalta, mutta tällä hetkellä se on tilanteessa, jossa se ei pysty itse ratkaisemaan näitä ongelmia.

En halua, että Suomi näitä yksin ratkaisisi ja lahjoittaisimme sinne jotain, mutta me suojaamme myös itseämme ongelmilta toteuttamalla käytännössä tätä yleissopimusta. En minä tällaisia yleissopimuksia ymmärrä, joista hallitus ilmoittaa, ettei niillä mitään vaikutusta ole Suomen hallituksen politiikkaan.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen on siinä suhteessa oikeassa, että parhaat ympäristöinvestoinnit suomalaiset tekevät maan rajojen ulkopuolella tällä hetkellä. Jos se summa, mikä mahdollisesti Suomessa käytetään vesien puhdistamiseen, käytetään todellakin Pietarin alueen ympäristöteknologian parantamiseen, tämä koituu suomalaisten eduksi huomattavassa määrin.

Sen sijaan en voi olla puuttumatta siihen epäuskottavaan sävyyn ja siihen innostukseen, millä ed. Seppänen vaatii Suomen porvarihallitusta osallistumaan entisen kulttimaansa, entisen Neuvostoliiton, toisen maailmansodan vaurioita suurempienkin ympäristöongelmien korjaamiseen. Siinä on jotain epäuskottavaa, mutta siinänsä ihan tervetullutta linjan uudistumista.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä ”entinen kulttima” on tietysti hyvin mielenkiintoinen käsite. Neuvostoliitossa olivat ennen vallassa kommunistit ja harjoittivat sellaista kulttia, että maa on tällä hetkellä raunioina, mitä tulee esimerkiksi ympäristön tilaan eli ympäristö on aika pitkälle siellä tuhotu.

Mutta tilanne on nyt sillä tavalla, että siellä ovat tänä päivänä vallassa porvarit. Hyvin mielelläni luovutan entisen Neuvostoliiton kaikkine osineen Suomen nykyisten porvariavustettavaksi. Me olemme nimittäin tehneet jo tässä asiassa oman osuutemme: entisen Neuvostoliiton asioiden ymmärtämisessä ja hyväksymisessä. Minä katson, mitä tästä asiasta tulee, kun te porvarit saatte nämä asiat nyt hoitaaksenne ja vastuulenne. Minusta teidän on kohtuutonta ilmoittaa, ettette ota vastaan tätä entisen Neu-

vostoliiton perintöä, jonka nyt olette saamassa. Tämä on nyt teidän, ja pitääkää hyvänänne!

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Olin mukana tutustumassa Pietarin jätehuolto-ongelmien laajuuteen ed. Seppäsen johdolla, kun ympäristövaliokunta teki sinne matkan. Mutta ajattelin kuitenkin puhua Baselin sopimuksesta, jota tämä lakiesitys käsittelee.

Tässä on kysymys sopimuksen ratifioimisesta, jonka alkuperäinen tarkoitus on nimenomaan estää ongelmajätteiden kuljettaminen, siis suoraan kuljettaminen, jopa salakuljettaminen, kolmannen maailman maihin. Nyt on ilmennyt ongelmia tämän sopimuksen suhteen, ja ne liittyvät siihen, että Baselin sopimus ei riittävästi erottele vaarallisia jätteitä ja hyötykäyttöön kelpaavia jätteitä, joista siis voidaan jalostaa uusia raaka-aineita.

Tietooni on tullut ympäristöministeriöstä, että parhaillaan Oecd:ssä valmistellaan täydentäviä periaatteita, jotka varmistavat, että Baselin sopimuksella ei romahduteta läntisen maailman hyötykäyttömarkkinoita. Tarkoitus on, että tällainen täydentävä sopimus saatetaan voimaan vielä ennen kuin Baselin sopimus on kaiken kaikkiaan voimassa, minkä odotetaan tapahtuvan vuoden 1992 alkupuolella. Nythän 11 maata on sen ratifioinut.

Kaiken kaikkiaan Baselin sopimus on hyvin tärkeä, mutta tuskinpa sekään on aivan riittävä tapa estää vaarallisten jätteiden kuljetusta esimerkiksi kehitysmaihin, joten tämä työ varmasti jatkuu monin tavoin.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ed. Seppänen kiinnitti puheenvuoronsa alussa huomiota siihen, että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän asian lähettämistä ympäristövaliokuntaan. Hän kannatti ajatusta, ja mielestäni tämä onkin aivan oikein.

Haluun tässä yhteydessä vain kiinnittää puhemiesneuvoston huomiota siihen, että muissakin kansainvälisissä sopimuksissa koskevissa asioissa on syytä menetellä samaan tapaan: siten että asianomainen erikoisvaliokunta saa asian käsiteltäväkseen ja pyytää ulkoasianvaliokunnalta lausuntoa. Tämän luulisin olevan aiheellista. Ulkoasianvaliokunta — puhun nyt edellisen ja sitä edellisen eduskunnan ulkoasianvaliokunnista — on pitkään ollut sitä mieltä, että näin voitaisiin ja pitäisi menetellä kuin puhemiesneuvosto nyt ehdottaa. Halusin tämän todeta, jottei synny käsitystä siitä, että esi-

merkiksi ulkoasianvaliokunnassa olisi ollut toisenlainen käsitys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ympäristövaliokuntaan

3) Hallituksen esitys n:o 47 laiksi jätehuoltolain muuttamisesta

hallintovaliokuntaan

4) Hallituksen esitys n:o 43 yksilöiden suojelua henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

talousvaliokuntaan

5) Hallituksen esitys n:o 44 kansainvälisestä energiaohjelmasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta sekä laeiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastointilain, turvavarastolain ja rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta

ulkoasianvaliokuntaan

6) Hallituksen esitys n:o 45 Sveitsin kanssa tehdyn sveitsiläisten juustojen tuontia koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

7) Hallituksen esitys n:o 46 laiksi pellonraivauksen määräaikaisesta rajoittamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Kun 21 päivänä syyskuuta 1990 edellistä pellonraivauslakia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokun-

taan, silloinen oppositiopuolue keskusta esiintyi hyvin voimakkaasti näitä pieniäkin ylituotannon rajoittamiseen pyrkiviä esityksiä vastaan. Ed. Siuruainen totesi, että laki on kovin tyyliä ennen kaikkea Pohjois- ja Itä-Suomen pientilavaltaisille alueille suorastaan kohtuuton. Ed. Pokka vaati, että Itä- ja Pohjois-Suomen tiloilla ja pienillä tiloilla raivaustoiminta pitäisi sallia. Ed. Pekkarinen katsoi, että 15—20 hehtaariin asti raivaamisen pitäisi olla sallittua. Edelleen ed. Renko vaati myös turvemaita viljelykäyttöön. Tällaista vastuuta silloiset neljä keskustan edustajaa keskustan ryhmän lailla kantoivat asiasta.

Kun maa- ja metsätalousvaliokunta sai peltonraivauslain valmiiksi, eduskunnassa keskusta ja oppositio saivat asian yli vaalien. Vaalien jälkeen keskusta haluttomasti lähti silloista lakia käsittelemään ja antoikin sen sitten mennä vanhaksi.

Loppujen lopuksi lakiin tässä muodossa, missä sitä esitetään, ei ole kuitenkaan tullut juurikaan muutoksia. Ainoa muutos lienee, arvoisat keskustan edustajat, se, että sopimusjärjestelmän piiriin tulleet viljelijät ovat kai hiukan tiukemmassa kohtelussa. Mitään muuta muutosta esityksessä ei ole. Mutta tulipahan puoli vuotta ennen vaaleja hoidettua maaseutupuoluepolitiikkaa ja unohdettua maatalouden ylituotannon aiheuttamat kohtuuttomat kustannukset kansantaloudelle, nimenomaan pienille Itä- ja Pohjois-Suomen kotieläintuottajille ja suomalaisille elintarvikkeiden ostajille.

Tällä hetkellä maataloustulolakiin pitäisi kajota, koska se nimenomaan on ongelma. On erityisen merkittävää, tosin poliittisesti kyllä ymmärrettävää, että hallitus iskee palkansaajiin, eläkeläisiin ja sairaisiin rajusti tulevalla budjettiesityksellään, mutta maataloustulolakiin se ei halua kajota. Se on valmis jatkamaan miljardikylvöä, joka tulee johtamaan ennen kaikkea kansantalouden mutta myös maatalouden kanalta kohtuuttomiin seuraamuksiin.

Ensinnäkin maataloudessa on tilanne se, että siellä tuetaan tuotannon mukaan. Erityisesti viljan ylituotanto aiheuttaa kovan laskun ja vaikuttaa myös markkinomismaksujen ja erilaisten kiintiöjärjestelmien kautta pienten ja keski suurten tilojen kehittämistä rajoittavasti. Erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen kotieläintuottajille se on kohtuuton.

Vihdoinkin tulisi tajuta, että maataloustulopolitiikan rakenteisiin on puututtava ja tukea on siirrettävä kotieläintuottajille ja nimenomaan päätoimisille viljelijöille. Suurituloiset sivutoimi-

set viljelijät on saatava maataloustuen piiristä pois. Samoin toivoisin, että ed. S-L. Anttila, joka on voimakkaasti palkansaajien kukkarolla käynyt kesänkin aikana, olisi valmis myös siihen, että viljelijä-kansanedustajat luopuisivat suurituloisten viljelijöiden lailla kaikista maataloustulopolitiikan tukiaisista. Se olisi sitä yhteisvastuuta, jota teiltä voisi tässä tilanteessa odottaa, turhaan tietysti.

Tällä hetkellä viljan tuotantotilanne muodostune sellaiseksi, että meillä on 3,5 miljardia kiloa satoa. Kotimainen kulutus on 2,3 miljardia kiloa. Näin ollen meille syntyy tulevan satokauden jälkeen 900 miljoonan kilon viljan vientitarve. Jo tänä vuonna on tehty 300 miljoonan kilon vientipäätöksiä. Älyttömyshän on siinä, että vehnän maailmanmarkkinahinta on 20—25 penniä kilolta eli vähemmän kuin viljan hakeminen tilalta maksaa. Viljan hakeminen tilalta maksaa siis enemmän kuin saamme maailmanmarkkinoilta tällä hetkellä, ja kuitenkin tuottajien tavoitehinnat ovat edelleen yli 2 markkaa kilolta.

Kuvaavaa hallituksen säästöpolitiikalle on, että budjetin säästöt ovat paperilla maatalouden osalta. Koska kyseessä on arviomäärärahat, on hallituksen erittäin helppo maataloustulolakiin kajoamatta myöhemmin laskuttaa tämän maan työttömiltä ja sairailta edelleen sadat miljoonat markat tähän maatalouden älyttömyyteen.

On syytä kiinnittää viljatilanteeseen ja maataloustulolakiin laajemmin huomiota. Tällä peltonraivauslailla ei nimittäin olennaisesti vaikuta ylituotannon poistoon. Sillä estetään ylituotannon kasvattaminen. Tämä on se sisältö koko tässä laissa. Tämä on sitä keskustapuolueen voimantunnon tapahtuvaa rahastamista, jonka pahimpia esimerkkejä jatkossa tulee olemaan ilmeisesti se, että ne ongelmia aiheuttavat tuottajat, jotka haluavat luopua tuotannosta, tulevat saamaan selvää rahaa tai halutessaan nimenomaan valtion metsämaata. — Samalla logiikalla tietysti työttömille kuuluisi korvaukseksi menetetyistä työpaikoista tänä päivänä hallituksen ojentaa jotain parempaa kuin se, että työttömyysturvaa ruvetaan heikentämään.

Mutta maataloustuottajat ovat eri asemassa. Ilman että tätä rakennetta korjataan, hallitus valmistelee järjestelyjä, joilla tuotannosta luopuvalle viljelijälle todella annettaisiin rahallisen korvauksen sijasta valtion metsää. Maataloudelle ja kansantaloudelle kohtuuttomaksi käyvää tuotannosta pyritään siis irti maksamalla kiinteää reaaliomaisuutta. Tämä on pitkän päälle

myös puuhuollon sekä maattomien oikeuksien kannalta edesvastuuton suunnitelma.

Tulee todella välttämättömäksi puuttua tämän hallituksen budjettipolitiikan painottumisiin, joissa kyllä näkyy, että vihreä väri meitä täällä hallitsee. Edelleen maataloustulolaki on pikaisesti korjattava ja saatava täyteen remontiin.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa herra puhemies! Ed. Rajamäen puheenvuorot ovat aivan saman sisältöisiä siitä riippumatta, onko ed. Rajamäki hallituksessa vai oppositiossa, tällä kertaa oppositiossa.

Ed. Rajamäki kovasti kantoi huolta siitä, että edelleen harrastetaan miljardikylvöjä maatalouteen. Ed. Rajamäki, Euroopan yhteisössä tuetaan maataloutta 175 miljardilla markalla muutettuna Suomen markoiksi. Sosialidemokraatit ovat ottaneet nyt luotijunan kohti Euroopan yhteisöä. Eli ed. Rajamäki onkin valmiimpi tukemaan niillä miljardeilla Euroopan yhteisön alueen kuin suomalaisia talonpoikia.

Keskustelu tulee ennen pitkää meillä myös tässä salissa käytäväksi siitä, kumpaan satsaamme, siihen että tuemme omaa maataloutta siihen saakka, kuin elintarvikeomavaraisuutemme sitä vaatii, vai olemmeko valmiit jatkossa 4—5 miljardin Suomen markan uhraamiseen vuosittain siihen, että Euroopan yhteisön alueella tuotettavat maatalouden ylijäämät voidaan viedä sieltä pois.

Ed. Rajamäki kovasti kritisoi maataloustulolakia. Hän lienee lukenut budjettiuutisia erittäin huonosti. Tulossa on maataloustulolain muutos hallitukselta eduskunnalle. Siinä yhteydessä voidaan keskustelua jatkaa.

Mitä tulee siihen, että viljelijä-kansanedustajien tulisi luopua kaikesta maataloustuesta, uskon, että tähänkin asiaan tulee korjaus, kun päätetään, kenelle suoraa tulotukea käytännössä jatkossa ohjataan. Omalta kohdaltani voin todeta, että olen siihen valmis, mutta siihen pitää luoda järjestelmä, joka koskee kaikkia. Ei meillä pidä olla mitään farisealaista huutokauppaa näissä asioissa.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Todella johdonmukaisesti vastustamme nykyistä maataloustulopolitiikkaa ja erityisesti sen takia, että yhteiskunnassa kautta linjan joudutaan tekemään kipeitä leikkauksia. On kohtuutonta, että yksi sektori rahastaa tässä työttömyyden ja sosiaaliturvan puutetilanteessa, mikä maassa on.

Säästöt tapahtuvat paperilla, jos maataloustulolakia ei korjata. Se on aivan kiistaton asia. Ensi vuonna on vientituki ehkä 1 550 miljoonaa markkaa, mutta arviomäärärahojen kautta sitä voidaan lisätä. Totuus on se, että meillä on kahdeksi vuodeksi vehnää, kolmeksi vuodeksi rukiita ja 900 miljoonan kilon lisätuotanto vaatii vientiä. Se vaatii satoja miljoonia markkoja rahaa. Sille ei mahda mitään.

EY:ssä on kuulemma samanlainen tunnelma? Kieltämättä kerran oltuani eräässä maatalouskonferenssissa Wienissä ed. Anttilan kanssa minulle tuli kyllä mieleen, että olin joutunut MTK:n kokoukseen. EY:ssä ei myöskään tajuta, että maatalouden ylituotanto vie EY:ltä voimavaroja samalla tavalla kuin Suomessa sosiaaliturvan ja teollisuuspolitiikan ja muun rahoituksesta. EY:llä on oma ongelmansa vielä siinä, jos se aikoo pärjätä Yhdysvaltain ja Japanin kilpailun kanssa.

Mutta todella keskustan aloitteet ovat mielenkiintoisia. Nykyinen maataloustulolaki sai myös keskustalta oppositioaikana rinnakkaislakialoitteen ed. Juhantalon toimesta. Se maksaisi tänä päivänä vielä miljardi markkaa vuodessa enemmän kuin nykyinen laki. Jään kauhulla odottamaan, minkälainen on keskustajohtoisen hallituksen uusi maataloustulolaki. Se ei ilmeisesti lupaa mitään hyvää, ei muuta kuin lisää rahastusmuotoja.

Tässä suhteessa tämä on järkyttävää, ja ihmiset ovat heräämässä siihen, kun sosiaaliturvaa leikataan, sairauskuluja nostetaan, jopa poliklinikkamaksuja 50 prosenttia tässä maassa tämän hallituksen toimesta. Miten kauan kokoomus on tällaisessa politiikassa mukana?

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäelle aivan lyhyesti maatalouden tukipolitiikasta: Maatalouden tukeminen ei ole suinkaan mikään suomalainen ilmiö eikä myöskään mikään eurooppalainen ilmiö. Maataloutta tuetaan myös USA:ssa. Minusta siitä on turha käydä kädenvääntöä. Käydään, ed. Rajamäki, silloin napakka keskustelu, kun maataloustulolaki tulee tänne. Turha sitä on etukäteen spekuloida ja ennakoita. Joka tapauksessa maatalouden vastuu markkinoinnista kasvaa ja sellaisella vauhdilla, että 29—30 prosenttia on suoraan leikattu niiden laskelmien pohjalta, jotka on tehty, maatalouden tulosta. Se leikataan nimenomaan tuloista eikä kustannuksista. Kyllä maatalous on tässä jos missä kantanut oman kortensa kekoon talouden säästötoimissa.

Sen sijaan yhteiskuntasopimuksella pitäisi myös muut saada osalliseksi säästötalkoista, jotka ovat välttämättömät siitä syystä, että ed. Rajamäki ja sosialidemokraatit olivat ajamassa tätä maata sellaiseen taloudelliseen tilanteeseen, missä tänä päivänä olemme. Se vahvan markan politiikka, joka Holkerin hallituksen aikana aloitettiin, on nyt osoittautumassa valitettavasti kestävämmäksi.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Olen valmis ed. Anttilan pyytämään aikalisää tässä keskustelussa, mutta haluan kuitenkin todeta, että kysymys on hinta- ja vientitakuujärjestelmän vääristymästä. Jos tämä politiikka tällaisessa taloudellisessa ja työllisyysilanteessa jatkuu, se on todella panee koko kansakunnan konkurssiin. Sen takia on pakko maatalouspolitiikkaan puuttua.

Ennen kaikkea ylituotanto polkee pientuottajien tilojen kehittämistä sekä Itä- ja Pohjois-Suomen kotieläintuottajia ja suosii suurituloisia viljantuottajia ja sivutoimisia erittäin hyvin tie-

naavia, joihin moni edustajakin tietysti lukeutuu. Toivoisin, että tässä yhteisvastuu rupeaisi tulemaan esille. Meillä hajoaa maaseudun selkäranka, jos ylituotantoon ei kajota. Se on tuottajien etujen vastaista ensisijaisesti, ja monet tuottajat sen alkavat ymmärtää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 14.36.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola